

נשיא שמעון / שבעת ימים מצות תאכלו | מיכלא דמהמנותא

אכילת מצה כאכילת קדשים.
הכנה דרבה להיות בעצמו מקום קדוש
להכניס בו המצה.

בני יששכר:
מצה רומז לענווה.

אמרי נעם:
עוגות מצות לבינונים.

שפת אמת:
חיוב השמחה באכילת המצה.

חתם סופר:
מצוות האכילה היחידה מדאורייתא.

דרשות חתם סופר:
מצה לחם עוני.

אוהב ישראל (יומא דהילולא):
קדושת אכילת מצה.

אוהב ישראל:
בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך.

שו"ע / משנ"ב:
אכילת מצה כל שבעה.

חזקוני:
שבעת ימים מצות תאכלו כולל הלילות.

קב הישר:
מצה שמירה כמזוזה.

מנחם ציון:
מצה מיכלא דמהמנותא.

מנחם ציון:
מצה מורה על הכנעה ושפלות.

קדושת לוי:
מורה על חידוש העולם.

מאור ושמש:
שבעת ימים לנגד שבעים שנה ימי שנותינו.

תפארת שלמה:
ע"י המצה יבואו לאורייתא.
בערב תאכלו מצות בעריבות.

ימי הילולא

תקפ"ה: הרה"ק אברהם יהושע העשיל בהרה"ק שמואל זי"ע מאפטא, ב' ה'אוהב ישראל'
(מקובל מצדיקים שאמר שהמדליק נר לטובת נשמתו יעשה לו טובה, ד"ב).

משיניות - מסכת פסחים

ד הפסח שפא בטמאה, לא יאכלו ממנו זבין וזבות נדות ויולדות. ואם אכלו, פטורים מכרת. רבי אליעזר פוטר אף על ביאת מקדש:

ה מה בין פסח מצרים לפסח דורות, פסח מצרים מקחו מבעשור, וטעון הוצאה באגדת אזור על המשקוף ועל שתי מזוזות, ונאכל בחפזון בלילה אחד; ופסח דורות נוהג כל שבועה:

ו אמר רבי יהושע: שמעתי שתמורת הפסח קרבה, ותמורת הפסח אינה

פירוש ר"ע מברטנורא

ד. לא יאכלו ממנו זבין. דגבי טמא לנפש כתיב איש, דדרשין מניה איש נדחה ואין צבור נדחין (אבל גבי זיבה אף צבור נדחין): ואם אכלו פטורים מכרת. דאוכל קדשים בטמאת הגוף, דכתיב (ויקרא ז) כל טהור יאכל בשר, וסמך ליה והנפש אשר תאכל בשר וכו' וטמאתו עליו ונכרתה, בשר הנאכל לטהורים, טמאים חייבין עליו משום טמאה, ושאינו נאכל לטהורים, כגון פסח הבא בטמאה, אין טמאים חייבין עליו משום טמאה: אף על ביאת מקדש. פוטר הזבין והזבות אם נכנסו למקדש פטורים, כשהפסח נדחה מפני הטמאה, דכתיב (במדבר ח) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, בזמן שטמאי מתים משתלחין זבין ומצרעים משתלחין, אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצרעים משתלחין. ותנא קמא לא דריש לקרא להכי, דכלהו אצטריכו לחלקם ממחנותיהם, ואין הלכה כרבי אליעזר: ה. לילה אחד ופסח דורות נוהג כל שבועה. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, ונאכל בחפזון בלילה אחד וחמוצו כל היום, ופסח דורות חמוצו נוהג כל שבועה, דבפסח מצרים כתיב (שמות יג) ולא יאכל חמץ היום אתם יוצאים, קרי ביה ולא יאכל חמץ היום שאתם יוצאים בלבד: ו. שמעתי. מרבתי: שתמורת הפסח קרבה. שלמים אחר הפסח: ותמורת הפסח אינה קרבה. ויש תמורת פסח שאינה קרבה היא עצמה שלמים, אלא תרעה עד שתפל בה מום ותמכר ויביא בדמיה שלמים, דמותר הפסח קרב שלמים: ואין לי לפרש. שכחתי על איזו שמעתי תקרב, ועל איזו תרעה עד שתסתאב: הפסח. שאבד והפריש אחר תחתיו ונמצא פסח ראשון קדם שחיטת השני, שהיה עומד לפנינו בשעת שחיטה, הרי קבעתו שעת שחיטה בשם פסח, וזה שלא הקריבו דחהו בידיהם

חק לעיסן

ה' ניסן

מסכת פסחים

קרבנה, ואין לי לפרש. אמר רבי עקיבא, אני אפרש. הפסח שנמצא קדם שחיטת הפסח, ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויקח בדמיו שלמים, וכן תמורתו. אחר שחיטת הפסח, קרב שלמים, וכן תמורתו:

ז המפריש נקבה לפסחו, או זכר בן שתי שנים, ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדבה. המפריש פסחו ומת, לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח, אלא לשם שלמים:

ח הפסח שנתערב בזבחים, כלן ירעו עד שיסתאבו, וימכרו, ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה, ובדמי היפה שבהן ממין זה, ויפסיד המותר מביתו. נתערב בבכורות, רבי שמעון אומר, אם חבורת בהנים, יאכלו:

פירוש ר"ע מברטנורא

ולא יקרב הוא עצמו שלמים: עד שיסתאב. שיפיל בו מום שלא יהיה ראוי לקרבן: וכן תמורתו. אם המיר בו בהמת חלין אחרי כן: לאחר הפסח. כלומר ואם לאחר שחיטת השני נמצא, הרי לא קבעתו שעת שחיטה בשם פסח, ולא נדחה בידים, ויקרב הוא עצמו שלמים: וכן תמורתו. והוא הדין דמצי רבי יהושע למיתני בפסח עצמו יש פסח קרב ויש פסח שאינו קרב: ז. ויפלו דמיו לנדבה. נותנים אותן הפעולות לתבה שבמקדש ומקריבין מהן עולות נדבה: לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח. דהוה ליה פסח שמתו בעליו ואין כאן מנויין: ח. הפסח שנתערב. שלשה טלאים, אחד של פסח ואחד של אשם ואחד של עולה, שנתערבו, כלן ירעו עד שיסתאבו: ויביא בדמי היפה שבהן. עולה דשמא היפה עולה היתה. ובדמי היפה שבהן אשם דשמא היפה אשם היתה. ובדמי היפה שבהן פסח אם קדם הפסח נסתאבו כלן, ואם לאחר הפסח נסתאבו יביאם לשלמים דשמא היפה פסח היתה. ואותו מותר שצריך להוסיף על השתים עד שיגיעו לדמי היפה, יפסיד משלו. וכיצד עושה, אם היפה שבהן שוה סלע, מביא שלש סלעים מביתו ונוטל הסלע האחד ואומר, כל מקום שהיא העולה הרי היא מחללת על סלע זו, ויביא ממנו עולה. ונוטל הסלע השני ואומר, כל מקום שהוא אשם הרי הוא מחלל על סלע זו, ויביא בו אשם. וכן לשלמים: נתערב הפסח בבכורות. שמתן דמם ודם הפסח שוה: רבי שמעון אומר אם חבורת בהנים יאכלו. כלן בו כלילה, שהבכור נאכל לבהנים. ויקרב פסח לשם פסח בכל מקום שהוא, ובכורות לשם בכורות בכל מקום שהן, ואף על פי שהן ממעטין בזמן אכילת הבכור, שהבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד ועכשו אין אוכלין אותו אלא עד חצות כזמן הפסח ונמצאו מביאין קדשים לבית הפסול, רבי שמעון סבר שיכולין להביא קדשים לבית הפסול, ורבנן פליגי עליה ואמרי ירעו כלן עד שיסתאבו ויביא מעות בדמי היפה שבהן כדאמרן בפסח שנתערב בזבחים, ואין הלכה כרבי שמעון:

עין משפט
נר מצוה

לשון חבמים ♦ תילי - ספר מהלים: דבי חביבא - של צית דודי: בבבי - שס מקוס (רש"י): מר - מרירות מחמת אימה (רש"י שנה ל:): ברחו רבנן - נפתח ליכס מחמת השמחה (רש"י שנה ל:):

קיצשו"ע עם פסקי משנ"ב

יז. מִצָּא חֲמֵץ בְּבֵיתוֹ בַּחֲל־הַמוֹעֵד יוֹצִיאוּ וַיִּשְׂרְפֻהוּ. וְאִם יֵשׁ בּוֹ כִּזְיִת, יִבְרֹךְ מִתְחִלָּה עַל בַּעוֹר חֲמֵץ טו. אָבֵל עַל פָּחוֹת מִכִּזְיִת לֹא יִבְרֹךְ. וְאִם מִצָּאוֹ בְּיוֹם-טוֹב אוֹ בַּשַּׁבָּת- חֲל־הַמוֹעֵד, וְכֵן בַּשַּׁבָּת שָׁחַל בְּעֶרְב־פֶּסַח דָּאָסוּר לְטַלְטֵלוֹ מִשּׁוּם דִּהְיִי מְקַצָּה, יִכְפֹּה עָלָיו כָּלִי עַד מוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב אוֹ מוֹצָאֵי-שַׁבָּת וְאִזּוֹ יִשְׂרְפֻהוּ. וְאִם מִצָּאוֹ בַּיָּמִים הָאֲחֵרוֹנִים, שָׂאֻז בַּמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב כָּבֵר עֲבַר הַפֶּסַח, אִינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו, אֶלָּא שׁוֹרְפוֹ בְּלֹא בִּרְכָּה, אֶפְלוּ יֵשׁ בּוֹ כִּזְיִת.

טו) לד' מ"ב, מברך רק אם נתחמץ בתוך הפסח חמץ גמור. אבל, אם החמץ מערב פסח, ובדק ובטל כדין, אינו מברך.

סימן קיב

א. כָּל דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ תַעֲרֹבֶת חֲמֵץ, וְאֶפְלוּ אֵין בּוֹ חֲמֵץ בְּעֵינַי, רַק הַטַּעַם מִחֲמֵץ, כְּגוֹן שֶׁהִסִּירוּ אֶת הַחֲמֵץ, מִכָּל מְקוֹם אָסוּר לְהִשְׁהוֹתוֹ בַּפֶּסַח. אָבֵל דְּבַר שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ חֲמֵץ כָּלֵל, אֶלָּא שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּכָלִי חֲמֵץ, אֶפְלוּ הָיָה הַכָּלִי בֶּן יוֹמוֹ, אוֹ שֶׁנִּכְבַּשׁ בְּכָלִי חֲמֵץ, מִתֵּר לְהִשְׁהוֹתוֹ בַּפֶּסַח. וְדוֹקָא שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל אוֹ נִכְבַּשׁ קֹדֶם הַפֶּסַח, אָבֵל אִם נִתְבַּשֵּׁל אוֹ נִכְבַּשׁ בַּפֶּסַח בְּכָלִי חֲמֵץ, חֵיבִין לְבַעְרוֹ.

ב. תְּבוּאָה שֵׁישׁ בָּהּ גִּרְעִינִים צְמוּחִים אוֹ מְבֻקְעִים, וְאֶפְלוּ הֵם מְעֻרְבִים מֵעֵט בְּהֶרְפֶּה. וְכֵן תְּבוּאָה שֶׁנִּפְּלוּ עָלֶיהָ מִים אוֹ שֶׁרַחֲצָה בְּמִים, אָסוּר לְהִשְׁהוֹתָהּ. וְכֵן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִתְּבוּאָה זוֹ, אָסוּר לְהִשְׁהוֹתָן. וּמִי שֶׁמוֹכֵר לַחֲבֵירוֹ

תבואה שנתלחלחה, צריך להודיע לו שלא ישהה אותה בפסח. ולנכרי אסור למכרה במקום שיש חשש שימכרנה הנכרי לישראל וישהה אותה בפסח.

ג. בגדים שנתפסו ונתקנו בחלב חטה - שטערק, מתר ללבשן בפסח^א. אבל אין להציען על השלחן אם יש עליהם איזה ממשות, שיש לחוש שיתפרר מהם איזה פרור, וכל שכן שאסור לתת לתוכן קמח של פסח.

(א) המדקדקים אינם מכבסים בעמילן ל' יום לפני פסח.

ד. מתר לדבק נירות בחלון, אפלו בתוך שלשים יום לפסח, ובלבד שלא יהא החמץ נראה, דכיון שהדבק אינו חמץ גמור, וגם הוא מכסה, לא החמירו בו^ב. אבל אם נראה בחוץ, אסור^ג. וקדם שלשים יום, בכל ענין מתר.

(ב) והמחמיר להשתמש בדבק אחר - תבוא עליו ברכה (שה"צ). (ג) ואם אין בדבק שעור כזית, אין צריך לבער.

ה. דיו שנתבשלה בשכר קדם פסח, מתר לכתב בה בחל-המועד פסח, כיון שנפסלה מאכילת הכלב קדם הפסח. וכן כל פיוצא בזה, שנפסל ונפסד החמץ לגמרי קדם הפסח, מתר בפסח בהנאה ובשהיה. אבל גוי שבשל בפסח דיו בשכר, אסור לישראל בהנאה, משום דחמץ של גוי גם כן אסור לישראל בהנאה בפסח - סימן תמ"ב ובחיי"א.

ו. כל הכלים שאינו מכשירן לפסח, צריך לשפשפן היטב בערב פסח קדם שעה ששית ולהדיחן בענין שלא יהא חמץ נפר, ויצניעם במקום צנוע שאינו רגיל לילך לשם בפסח. וטוב לסגורם בחדר מיוחד ולהצניע את המפתח עד לאחר הפסח.

סימן קיג

א. אין אומרים מזמור לתודה ולא למנצח - תכ"ט.

יסוד ושורש העבודה

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כֹּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח — לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ. זֶה לְשׁוֹן אֲבוּדָהֶם: אֶף-עַל-פִּי שִׁיאֲכַל פֶּסַח, מִצָּה וּמִרֹר — לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ אִם לֹא יֹאמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָאֵלּוּ לְמָה הֵם בָּאִים, שֶׁמִּצָּאָנוּ שֶׁהַכֹּתוּב הַקָּפִיד בְּאֻמְיָה וּבִהְגָּדָה, וּמִפְרֵשׁ וְהוֹלִיךְ לְמָה הֵם בָּאִים, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְעַנִּין קְרִבֵּן-פֶּסַח מְבַאֵר בְּזֵהָר הַקָּדוֹשׁ פֶּרֶשֶׁת פִּינְחָס (דף רנא.), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

הַשָּׁעָה לַפֶּסַח לְמָה? אֵלֹא מִשּׁוּם שֶׁהִירָאָה שֶׁל הַמִּצְוִיִּם וְאֵלֹוֶה שְׁלֵהֶם הָיָה שׁוֹה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִבְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ קָחוּ יִרְאָתָם שֶׁל הַמִּצְוִיִּם וְתַפְשׁוּ אוֹתוֹ וְיִהְיֶה אֲסוּר וְתַפּוּשׁ בְּתַפִּישָׁה שְׁלֹכֶם יוֹם אֶחָד וּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה, וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי הוֹצִיאֻהוּ לְדִין וְהִתְקַבְּצוּ עָלָיו. וּבִשְׁעָה שֶׁהַמִּצְוִיִּם הֵיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל יִרְאָתָם שֶׁהוּא תַפּוּשׁ בְּתַפִּישָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִכְלּוּ לְהַצִּילוֹ, הֵיוּ בּוֹכִים וְהָיָה קִשָּׁה עֲלֵיהֶם כָּאֵלּוּ הֵם עֲצָמָם נִעְקְדוּ לְהִהָרֵג. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִהְיֶה תַפּוּשׁ בְּרִשׁוּתְכֶם יוֹם אֶחָד יוֹם אַרְבָּעָה יָמִים, כְּדִי שִׁירָאוּ הַמִּצְוִיִּם אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא אֲסוּר, וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי הוֹצִיאֻהוּ לְהוֹרֵג, וְיִירָאוּ הַמִּצְוִיִּם אֵיךְ אֵתֶם עוֹשִׂים בּוֹ דִּין. וְאֵלּוּ הַדִּינִים שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂים בִּירְאָתָם הָיָה קִשָּׁה לָהֶם יוֹתֵר מִכָּל הַמַּכּוֹת

אֲמָרָא דְּאִיהוּ פֶּסַח אֲמַאי? אֵלֹא דִּחְלָא דְּמִצְרָאִי וְאֵלֹהָא דִּילְהוֹן הוּא אֲמָרָא. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִבְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ סִיבּוּ דִּחְלָא דִּילְהוֹן דְּמִצְרָאִי וְתַפְשׁוּ לָהּ, וְיִהְיֶה אֲסוּר וְתַפּוּשׁ בְּתַפִּישָׁה דִּילְכּוֹן יוֹמָא חָד וְתַרְיִן וְתַלְתָּא, וּבַיּוֹמָא רְבִיעָאָה אֲפִיקוּ לָהּ לְדִינָא וְאִתְּכַנְשׁוּ עָלֶיהָ, וּבִשְׁעָתָא דְּמִצְרָאִי הוּא שׁוֹמְעִין קוֹל דִּחְלָא דִּילְהוֹן דְּתַפִּישׁ בְּתַפִּישָׁה דִּישְׂרָאֵל וְלֹא יִכְלִין לְשִׁיבָא לָהּ, הוּא כֵּן וְהוּא קִשָּׁא עֲלֵיהּ כָּאֵלּוּ גְרַמִּיהוּ אִתְּעַקְדוּ לְקַטְלָא. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִהְיֶה תַפִּישׁ בְּרִשׁוּתִּיכוּ יוֹמָא בְּתַר יוֹמָא אַרְבָּעָה יוֹמִין, בְּגִין דִּיחֻמוֹן יִתֵּה תַפִּישׁ, וּבַיּוֹמָא רְבִיעָאָה אֲפִיקוּ לָהּ לְקַטְלָא, וְיִחֻמוֹן לָהּ מִצְרָאִי חֵיד אִתּוֹן עֲבָדִין בֵּיה דִּינָא. וְדֹא קִשָּׁא לָהּ מִכָּל מַכְתָּשִׁין דְּעַבְדַּר

חק לניסון

יסוד ושורש העבודה

ה' ניסון

לון קדשא בריך הוא, אנון דינין דינן דיעבדון
בדחליהון. לבתר דינין לה בנורא, דכתיב
(דברים ז, כה): "פסילי אלהיהם תשרפון
באש" וכו'. עד כאן לשונו בקצור.
שהביא עליהם הקדוש ברוך הוא. אחר-כך
דנים אותו באש, שנאמר: "פסילי אלהיהם
תשרפון באש"...

לפיכך דאנחנו חייבים להודות וכו' — הודאה זו יאמר האדם בקול רם
ובשמחה עצומה עד מאד ובמתון, ויפרש לבני-ביתו פרוש המלות
בלעז עד "שירה חדשה הללויה".

ברו דאתה ה', אשר גאלנו וגאל את אבותינו — בתבות אלו יתן האדם
במחשבתו הודאה גדולה ועצומה להבורא, יתברך שמו ויתעלה, על
הגאלה, ויציר במחשבתו ממש, שגאל ופדה אותו ואת בניו בלילה הזה
ממצרים.

רחצה, מוציא, מצה. ויזהר לאכל פרוסת "המוציא" בהסבה שמאלית, ולא
יסיח דעתו לענין אחר; ויחשב בעת האכילה זו בזה הלשון: אני מקיים
באכילת מצה זו צווי יוצרי ובוראי, יתברך שמו ויתעלה, שצונו בתורתו
הקדושה לאכל בלילה הזה מצה; והנני מקיים מצות עשה זו, לתת בזה
נחת-רוח ליוצרי ובוראי יתברך שמו ויתעלה. כן יחשב במחשבתו בשמחה
עצומה כל עת האכילה פרוסת "המוציא" משני שעורי כזית של "המוציא"
ושל "אכילת מצה". ויזהר שלא ישקה באכילתה יותר מכדי אכילת פרס, לכן
ימהר קצת באכילה זו. גם יזהר שלא יסיח בין ברכת "המוציא" זו ובין אכילת
הפריכה, כדי שתעלה ברכת "אכילת מצה" וברכת המרור על הפריכה גם-כן,
וכן איתא בטור (סימן תעה).

ליקוט מספרים הקדושים

אכילת מצה כל שבעה

אין חיוב אכלת מצה אלא בלילה הראשון בלבד.

(שו"ע סי' תעה ס"ז)

ובשם הגר"א כתבו דעל כל פנים מצוה איכא לאכול מצה כל שבעה אלא שאינו חיוב.

(משנה ברורה שם ס"ק מ"ה)

שבעת ימים מצות תאכלו כולל הלילות

יש לך דברים שמקבלים שכר בעשייתם ועונש כשאינ עושים אותם, כגון מצה בלילה הראשון, יש לך דברים שאין מקבלים שכר בעשייתם ועונש כשאינ עושים אותם, כגון מצה מליל ראשון ואילך. ומ"מ במצות 'מצות תאכלו' 'שבעת ימים' כתיב, כלומר אם אכל מצה כל שבעת הימים קיים הוא הפסוק זה של 'שבעת ימים מצות תאכלו'. לילות מנין, כלומר אם אכל כל שבעת הלילות מצה מנין שקיים את הפסוק, ת"ל 'עד יום האחד ועשרים' מכל מקום.

(חזקוני שמות יב, יח)

מצה שמירה כמזוזה

ושמרתם את המצות (שמות יב, יז). ראוי להתכונן בלשון שמירה שאמרה התורה, כי שמירה נופל על ענין הצריך שמירה מפני אורבים לסמים.

דע כי בהוציא ה' את עמו ישראל בנסים גדולים ונפלאים, והפיל תחילה השר של מצרים עם שאר שרי האומות כדי שלא יוכלו השרי אומות העולם לקטרג, ועדין יד שרי אומות העולם עומדים עלינו בקטרוגיהם וחורקין האומות שניהם עלינו, אבל

בהגיע החג הקדוש הוא חג הפסח, מתנוצצים ומתעוררים עלינו לקטרג ומבקשים לגרום רעה על עמא קדישא, אבל הקדוש ברוך הוא צוה לנו באזהרת אכילת מצה, והמצוה ההיא מכרעת הסטרא אחרא והמקטרגים שלא יוכלו לקטרג עלינו, דמיון מזוזה שבבית ושם שד"י כתוב עליון מבחוץ.

והואיל הדבר כן, צריכה עיסה של המצות שמירה גדולה מפני סטרא אחא שלא יהיה להחיצונים שום דבקות חס ושלום, וכל מקום שנאמר בתורה 'חמץ' מרמז על סטרא אחרא, והיכי דכתיב 'מחמצת' מרמז על נוקבא בישא של סטרא אחרא דהיא לילי"ת הרשעה וסמאל, ולכן צריכין אנו לשמור את המצות משום חמוץ, ונופל על זה לשון שמירה, 'ושמרתם את המצות', כמו שהוכרח אדם לשמור עצמו מפני הגזלנים וחמסנים הבאים עליו להורגו ולקחת את נפשו וכל אשר לו, כי היא קליפה תקיפא.

זה הוא סוד חמץ ומחמצת, ועל האי קליפה נאמר (תפלת ראש השנה) 'וכל הרשעה כולה כעשן תכלה' וכ'. וחלילה להיות להם דבקות בקדושה העליונה אפילו כמלא נימא, כמו שאמר הכתוב (דברים יג, יח), 'ולא ידבק בך מאומה מן החרם', ולכן איסור חמץ הוא במשהו.

(קב הישר)

מצה מיכלא דמהמנותא

אלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמור (שמות לד, יז). לבאר הסמיכות נראה, כי ידוע שעיקר העבודה זרה היא תערובת הדעות רעות ושכוישי מחשבות רעות שבלב האדם, ש'מסכה' הוא לשון תערובת כמו למסך יין, שאין דעתן מיושבת בהאמונה והבטחון, פעם יאמין ויבטח בשם ה' ולשעה קלה יסוג אחור. וזה נתקן על ידי אכילת מצה, ובעבור זה בצאת ישראל ממצרים אמונה גדולה היתה בעם, שבאה להם ע"י אכילת מצה.

(מנחם ציון - סעודת יום ב' דחווה"מ פסח)

מצה מורה על הכנעה ושפלות

וכבר נתבאר שהמצה מורה על הכנעה ושפלות. ועל זה אמר 'כהא לחמא עניא דאכלו במצרים', שנכניע עצמנו כמו המצה הזו, ועל ידי כך, 'כל דכפין ייתי ויכול'.

ולא זו בלבד אף גם 'כל דצריך' כל הצטרכותו 'ייתי ויפס'ח', שיפת"ח לנו ה' את אוצרו הטוב, ומה שיפסח הוא בסמ"ך, שהוא נומריקון 'פה סח', שכך נראה החג הזה פסח לה' שכוחנו בפה לשוח ולספר תהלות ה'. ועל ידי שאנחנו בהכנעה, אין אחד מתגאה על חברו וכולם שוין כאחד, וכל אחד רצונו וחפצו להתאחד ולהתועד עם כל קהל עדת ישורון. וזהו שאמר 'השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל', שמתפללין שנהיה כולנו יחד.

(מנחם ציון)

מצה מורה על חידוש העולם כל השנה

אין להקשות, היה לנו לאכול מצה כל השנה, כבר הרגישו חכמינו ז"ל בקושיה זו בספר הזוהר, ותרצו דדי לנו בהערה אחת לכל השנה. אבל אי קשיא הא קשיא, דלמה לנו לרמ"ח מצות עשה, הלא המצות נקראים בזוהר הקדוש (ח"ב פב:) רמ"ח עיטין, רוצה לומר רמ"ח עצות לבוא על ידיהם ליראת הבורא ואהבתו, ומקרא מלא הוא (דברים יד, כג) 'למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים', שכל התורה והמצות בכדי לבוא על ידיהם ליראת הרוממות ואהבה, ולמה לנו כל זה, הלא די לנו במצות מצה המורה על חידוש העולם בכל רגע, ו'בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש' (איוב יב, י). והתרוץ בזה כיון שנאכל אחר כך חמץ, חשש קרוב הוא שנשכח את הדבר, ויתבטל ההערה של פסח.

וזהו שאלת הבן חכם 'מה העדות והחוקים' וכו', די לנו במצוה זה של מצה, דהלא ממנה אנו למדים ליראה ולאהבה את השם הנכבד הגדול והנורא, ומה צורך לעדות והחוקים ומשפטים. ולזה משיבין לו 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן', רצה לומר דאחר הפסח דוקא הוא דאין אוכלים כלום, אבל אחר כך נאכל חמץ וחוששין שמא יהיו נגררים אחר היצר.

(קדושת לוי)

הנה מלת 'מצה' וענינה הוא מורה על חידוש העולם, שיש לעולם מחדש, בראו מאפס המוחלט והמציא יש מאין. כי לשון 'חמץ' הוא מלשון 'אין מחמיצין את הדין', או 'אין מחמיצין את המצוה' (מכילתא בא ט), שפתרונו אין משהין, נמצא

שחמץ ענינו דבר ישן, והחפוך הוא מצה, רצונו לומר דבר מחודש. וחורה לנו יוצרנו במצות מצה שיש מחדש את העולם, ובכל יום ובכל רגע הוא מחדש את עולמו כרצונו, כאשר עשה ביציאת מצרים שהפליא לעשות שלא כדרך הטבע, כי כל המכות העשרה היו שלא כדרך הטבע. וכאשר נדע זה ידיעה ברורה לא נזוז ידינו ורגלינו לעשות שום דבר, כי אם מה שמוגיע לכבוד שמו יתברך ויתעלה, ויש לנו לירא ממנו יראת הרוממות, בגין דאיהו רב ושליט (וזה"ק ח"א יא:), ולאחבה אותו אהבה עזה, כאשר אנו רואים שהוא יתברך אוהב אותנו אהבת עולם.

(קדושת לוי)

אכילת מצה שבעת ימים לנגד שבעים שנה ימי שנותינו

נצטוינו לאכול בפסח לחם עוני, שהוא תפל בלי מלח ובלי שום תקון, לכונה הזאת, להורות שלא ימשך אדם אחר תענוגות בני אדם המדומות. ולכן נקראת המצה 'לחם עוני' (דברים טז, א), מפני שהעני אין בידו לבחור מאכל אשר יתאוה ויחמוד, ומוכרח לאכול מן הבא בידו אף הבלתי ערב לחכו, כן גם אנחנו אוכלין מצה מעיסה בלתי מתוקה, שיהיה שוה לנו המתוק ואיננו מתוק, רק לקום נפשנו לעבודתו יתברך שמו, ונקדש עצמנו על ידי אכילת מצה שבעת ימים לנגד שבעים שנה ימי שנותינו, שנדע על ידי זה שמן הצורך להשליך מנגד כל חמדת העולם ומאוויו.

וזה רמז לנו במאמר הזה 'מצה זו שאנו אוכלין על שום מה וכו' שלא הספיק כו' וגם צידה לא עשו להם', פרוש שאנו לוקחין מוסר מאבותינו שהיו במדרגה זו שלא נמשכו אחר תאותם להכין להם צידה.

וזהו שאמר בהגדה 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה' וכו', אנו שכבר ניתן לנו התורה ומצוות אם כן מהו ענין אכילת מצה זו דקודם חצות דוקא, ומשני על שום שלא הספיק וכו', פרוש דאכילת מצה שלנו אף על פי שאנו אוכלים אותה קודם חצות דוקא, מכל מקום נמשך בה גם כן מבחינת ומדרגת מצה הב' שהיא בחינת הביטול ומורא גדול עד שלא הספיק להחמיץ והוא מבחינת הגלוי

שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא שלמעלה מעלה מהשתלשלות וכו'.

(מאור ושמש)

ע"י מצה יבואו לאורייתא

ע"י אכילת המצה בקדושה וטהרה נמשך לישראל ממנה שפע התורה והמצות יותר ויותר. וז"ש (פסחים קטו, א) 'מצה בזמן הזה דאורייתא', כי על ידו יבואו לאורייתא.

(תפארת שלמה, רמזי הגדה של פסח)

"בערב תאכלו מצות" בעריבות

בערב תאכלו מצות (שמות יב, יח). לשון עריבות ומתיקות, כמ"ש והערב נא כו' את דברי תורתך בפינו, [והכוונה] שיהיה המצוה זו של אכילת מצה מתוק לחיך ותערב לנפש, כי היא מצוה זמניות פעם אחת בשנה כו'.

(תפארת שלמה)

אכילת מצה כאכילת קדשים

מצות תאכל במקום קדוש (ויקרא ו, ט). הנראה לרמז בזה גדל מעלות אכילת מצה שהוא דומה קצת לאכילת קדשים. כי הנה כל המצות הם נעשים בגופו של האדם מבחוי, אך מצות אכילת מצה ואכילת קדשים הם נכנסים בגופו של האדם בפנים, לכן נקראו קרבנות, שמקרבת את האדם ברפואת הנפש בפנימיות וכו', כי נכנס בכל האיברים הפנימים לקדש ולטהר אתם, וגם ענין אכילת מצה הוא נקרא בזוה"ק (ח"ב קפג, ב) מיכלא דאסוותא, כי הוא רפואת הנפש בפנים, והא ג"כ תועלת לאדם ע"י שמכין את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעשים טובים, שיהיה הגוף טהור ומוכן להכניס הקדושה בתוכו ע"י אכילת מצה. וז"ש 'מצות תאכל במקום קדוש' - בהכנה הראויה, אז - 'בחצר אוהל מועד יאכלוה', כמו אכילת קדשים בחצר אוהל מועד.

(תפארת שלמה (מועדים))

הכנה דרבה להיות בעצמו מקום קדוש להכנים בו המצה
מצות תאכל במקום קדוש כו'. התורה מורה לנו דרך הישרה להכין את עצמו, טרם יבא יום החג הקדוש לקיים מצות אכילת מצה, יכין א"ע בתשובה שלימה על כל מעשיו הראשונים להתקדש ולהטהר, כדי שיהי' כלי מוכשר ויהי' בקרבו קדוש להכנים המאכל של מצוה במקום קדוש, ואז יזכה בשנה הבע"ל בחצר אוהל מועד יאכלוה בביאת הגואל ב"ב. וזה ענין תוספת שבת דכתי' (שמות מו, ה) והכינו את אשר יביאו, שיהי' כלי מוכשר לקבל קדושת שבת קודש הבא. וז"ש בפ' (שם יב, כא) משכו וקחו לכם כו' ודרשו רז"ל (תרגום יונתן בן עוזיאל) משכו ידיכם מע"ג, ר"ל כל התאוות ומעשים זרים שעשה עד כה. וכן הוא בכל המצות צריך להיות (תהלים לד, טו) סור מרע ואח"כ ועשה טוב, תחלה יסור מהרע קודם שיעשה המצוה. וזהו וקחו לכם, שיהי' לבם ברשותם, כי האדם בעודנו משוקע ומלוכלך בחטא אזי כל המצות המה הולכים לסמ"א ח"ו, כמ"ש במ"א (שם קיט, קלד) פדני מעושק אדם כו' כי נגזל ממנו כל השפעות ח"ו. וזה (אבות ב, ז) קנה לעצמו קנה לו ד"ת לעצמו דייקא, כי האדם קונה את עצמו שיהיו כל המעש"ט שלו ולא ישלטו בהם זרים, ואז עי"ז ירדו כל ההשפעות רק לכנ"י, וז"ש (תהלים כג, ה) תערוך לפני שלחן, נגד צוררי וכו'.

(תפארת שלמה)

מצה רומז לענווה

צונו השם יתברך לאכול מצה בעת צאתנו ממצרים והזהירנו מן החמץ, טעם הדבר יש לפרש על פי פשוטו (אחד מרבני רבבות טעמים עד אין סוף), דהנה השם יתברך גאלנו ממצרים להיות לו לעבדים לשרתו ולברך בשמו ולהשליך יחבינו וצרכינו עליו ונהיה פונים רק לעבודתו ולא נרבה בהשתדלות קניני עולם רק על פי פנות התורה, שאז גם זה הוא עבודה, הוא הנרצה באמרו יתברך שמו 'וידעתם כי אני הוי"ה', הינו המהוה כל היות יש מאין ואינו נפסק הווייתו כרגע, שמהוה את הנבראים כל רגע ורגע וכנ"ל, ועל כן נשים בטחוננו רק בו, ולשוא עומלים המשתדלים ברב ההשתדלות מניחים חיי החיים, הבן הדבר.

והנה צונו השם יתברך לזכור זה לבער החמץ ולאכול מצה, החילוק שבין חמץ למצה, המצה היא נשאת בפעולת האומן שעשאה, כי כמו שלוקח האומן מים וקמח כן נשאת בגדלותה או בקטנותה, מה שאין כן חמץ מגביה את עצמו יותר מפעולת האומן ועושה תנועות מפאת עצמו. וגם תראה שעשית המצה היא שלא ירפה ידיו ממנה ולא יניחנה בלי עסק, כי אם יניחנה האומן מבלי עסק תתחמץ ותעשה פעולה בפני עצמה.

על כן ענין מצות המצה מורה לנו על ענין נכבד הלזה, אשר השם יתברך כביכול מהוה כל היות בכל זמן ועידן ואינו מניח את פעולתו מבלעדי השגחתו וההוייתו בכל זמן ועידן, ועל כן נשים בטחוננו בו ולא נרבה בהשתדלות לעשות פעולות בפני עצמנו כענין החמץ. על כן צונו השם יתברך לבער החמץ ולאכול המצה, להיות כי בעבור זה הוציאנו ד' מצרים שנשים בטחוננו רק בו ונשליך עליו יהבינו ונדע כי הוא צור חיינו ומגן ישענו ולא נרבה בהשתדלות רק בעבודתו יתברך שמו.

(בני יששכר)

עוגות מצות לבינונים

נראה לפרש לפי אמרם ז"ל במסכת יומא (עה.) כתיב אצל המן 'לחם' (שמות טז, ד), וכתיב 'עוגות' (במדבר יא, ח), ומתרץ הגמרא, לצדיקים לחם, לבינונים עוגות. הרי דלחם הוא מדרגה יותר גדולה מעוגות. והנה מצינו אשר מצות מצה נקראת גם כן בשם 'לחם עוני' (דברים טז, ג), ונקראת גם בשם 'עוגות מצות' (שמות יב, ט).

והוא דהצדיקים הגדולים מרגישין מוחין גדולים וקדושה נפלאה בשעת אכילת מצה, על כן נקראת בשם 'לחם'. אבל בינונים שאינם מרגישין כלל, ועם כל זה על כל פנים מקיימין מצות הכורא בזה, והוא גם כן מצה על כל פנים בזה שאינו חמץ, וזהו שכתוב 'עוגות מצות כי לא חמץ', הינו אצל הבינונים שנקראת 'עוגות', וזו אינה הארה גדולה, עם כל זה על כל פנים אינו חמץ.

והנה הצדיקים גמורים אינם צריכין לעזר אלקי כביכול נגד היצר, כי לבם חלל בקרבם ונעקר היצר מהם. אבל הבינונים שהם מחצה על מחצה והמה קרובים לחטוא, רק שהקדוש ברוך הוא עומד להם לעזר שלא להחמיץ, והמה

בבחינת 'עונות מצות כי לא חמין', הינו, שזה הוא עזר אלקי שלא יהיה על כל פנים חמין גמור. וידוע אמרם ז"ל (ברכות סא:) 'כגון אנו בינונים', אשר כל אדם צריך להחזיק עצמו בינוני, כי מי יאמר צדיק אני. וזהו 'מצה זו שאנו אוכלין', הוא רק בבחינת בינוני שלא הספיק להחמין על ידי שנגלה עליו הקדוש ברוך הוא ויהי למשען לו שלא יחמין לגמרי, על כן מביא שפיר ראייה מהפסוק 'עונות מצות כי לא חמין', וכנ"ל, שזה הוא נקראת בחינת 'עונות מצות'.

(אמרי נעם)

חיוב השמחה באכילת המצה

בפסוק 'משארתם צרות כו' על שכמם כו', שהיו מחבבין המצוות (מכילתא). להיות כי היה מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל וקבלוה בשמחה, וזה היה הכנה לכל הדורות שיוכלו להרגיש שמחה בעשית המצוה. ושמחה של מצוה הוא דבר גדול, שנתקן כל האדם בכח שמחה זו. וידעו בני ישראל היטב כי כל הגאולה היה כדי שיכנסו בכלל עבדי ה', והיה עיקר השמחה שלהם בהגאולה על ידי שזכו להכנס בכלל עבדי ה', כמו שנאמר 'יצאו כל צבאות ה'', והטו שכמם לקבל עול מצותיו בשמחה, ולכן גם כן מקימים בני ישראל לדורות מצות מצה בליל פסח בשמחה, כמאמר חכמינו ז"ל (שבת קל). מצוות שקבלו בשמחה עדין עושים בשמחה (פרשת בא).

(שפת אמת)

מצות האכילה היחידה מדאורייתא

מצות עשה של אכילת מצה משומרת בליל פסח, היא יחידה נשארת לנו מכל מצות אכילה שבכל התורה, אין לנו פסח ולא קדשים לא תרומה ולא מעשר שני, רק מצוה אחת משנה לשנה (ח"ה, השמטות קצו).

(חתם סופר)

מצה לחם עוני

יש לדקדק באמרו 'מתחלה עובדי עבודה זרה, ולא אמר לשון הקרא (יהושע כד, ב) מעולם עובדי עבודה זרה היו אבותינו, אבל האמת, כי אין כל כך גנאי במי שמנהג אבותיו בידו, למי שלא למדו אבותיו מעולם דבר רע והוא התמכר

להתחיל להמציא המצאות רעות וחדשים מקרוב באו לא שערום אבותינו. והנה בימי נמרוד התחילו לעבוד עבודה זרה תחלה לכל בני עבר, כדכתיב (בראשית י, ח) 'הוא החל להיות גבור ציד', כפרוש רש"י, ותרח ממחזיקיו ויועציו היה כידוע, ועל זה כתיב (יהושע כד, ב) 'בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם', כי שרשם היה מבני עבר הנהר שהיו מפורסמים בחסידים מבני עבר ותלמידיו, ואפילו הכי 'ויעבדו אלהים אחרים', שהוא ודאי רוע לב ושטות גדול. על כן אמר 'מתחלה' עובדי עבודה זרה, פרוש ממתחילים בעבודה זרה להאמין בשוא נתעה היו אבותינו.

היוצא מכל הנ"ל, שהיינו משוללים החכמה והעושר והגבורה, ואין לנו להתנאות כלל על חסדי הבורא יתברך שמו, על כן אין אנו אוכלים חמץ. וידוע כי טעם החפזון היה להיותינו משוללים מכל טוב הראוי לא היה אפשר להתאחר כמעט רגע חס ושלום, ולכן צונו מבלי לאכול חמץ המרמז על הגאווה כי אם מצה לחם עוני, שהרי בחפזון יצאנו ומה נתגאה.

(דרשות חתם סופר)

קדושת אכילת מצה

ואוכלין מצה בליל ט"ו, כי ליל ט"ו הוא רומזת לשם י"ה בחי' חכמה ובינה, שם ע"ב ס"ג גימטריא מצה. ואוכלין ב' זיתים דווקא לרמז ב' שמות הנ"ל וכו'. וכשאנחנו נוטלין קדושה עליונה בזאת ואוכלין אותה והוא נותנת חיות לכל איברי הגוף ונתחזק הגוף ממנו, אז נתקדש הגוף בקדושה עליונה וכל היסודות נתייחדו להש"י, ונדחה הרע מהם.

(אוהב ישראל - ויצא)

בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך

יכול מראש חודש תלמוד לומר בעבור זה וגו' שיש מצה ומרור מונחים לפניך וכו'. הנה באמת אף אם התינוק שואל את האב שאלה זו בשאר ימות השנה, אז יכול האב גם כן להשיב להבין כפי הכתוב בתורה, אך דהתוה"ק מורה לנו, דכל ימות השנה אף אם יאמר להבין הסיפור יציאת מצרים לא יהיו אז הדברים מתיישבים בלבו ולא יכנסו באזניו, כי זה תלוי באמונת הלב ולא כל מוחא סביל

דא. וזה"ש לנו התורה 'כעבור זה', ודרש בעל ההגדה 'לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך', ר"ל בליל פסח שאז מתגלין הארת המוחין אשר רומזין לזה המצה והמרור, ובזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה, וחופף בלילה הזה על כל זרע ישראל, ואז כשתשיב לבנך תשובה זו ותגיד לפניו כל הסיפור הלז, אז בודאי יכנסו דברי האב באזני הבן, ויאמין באמת ביציאת מצרים, משא"כ בשאר ימות השנה שאז החשכות גובר בעולם, ע"י זה לא יוכל הבן לקבל דברי אביו ולהאמין בהם.

(אוהב ישראל)

ליקוט מספרים הקדושים

רושם קדושת המצה לכל השנה

כזית המצה שאוכלים הוא להמשיך המזון המקודש המחזיק היצר טוב שזכרנו, אמנם כדי שישאיר התיקון לכל השנה צריך לאכול האפיקומן אחד כך, ושלא לאכול אחדיו שום דבר, שבמו שאין הטעם סד מן הפה בן אין האור סד מהנשמה.

הדמח"ל במאמר החכמה

קריאת סדר קרבנות הנשיאים

קרבן שלומיאל בן צורישד

יום חמישי בשבת היה וחמישי לחודש ניסן היה. והיה מסורת ביד שבט שמעון חכמיהם וגדוליהם מן יעקב אבינו כל מה שעתיד ליארע להם עד ימות המשיח. ונשיא שמעון הקריב על סדר מעשה המשכן. ולמה הקריב קרבנו כנגד מעשה המשכן, דוגמת מעשה שמעון אבי השבט, לפי ששמעון קינא והרג כל אנשי שכם על שעינו דינה אחותו, והמשכן הורג בסוטות ולכך הקריב שלומיאל קרבנו על סדר מעשה המשכן זכרון למעשה שמעון. ורמזו בכל קרבן לענין אחר בענין המשכן (מדרש רבה)

ביום החמישי נשיא לבני שמעון שלומיאל בן צורישדי: קרבנו
קצרת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת כלולה בשמן
למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן-בקר איל
אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה
חמשה וזה קרבן שלומיאל בן צורישדי:

ואחר אמירת פרשת הנשיאים יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּאֲיֵר הַיּוֹם בְּחֶסֶדְךָ הַגָּדוֹל עַל גִּשְׁמַתֵּינוּ
קִדְיָשִׁין דְּמִתְחַדְשִׁין בְּצִפּוּרִים וּמִצְפָּצִין בְּשִׁבְחֵינוּ וּמִצְלָאִין עַל עַמָּא קִדְיָשָׁא יִשְׂרָאֵל.
רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תְּכַנֵּם וְתַעֲלֵל הַנֶּהָ צִיפּוּרָא קִדְיָשָׁא לְאַתֵּר קִדְיָשָׁא דְּאַתְמָר עֲלֵיהּ עֵין
לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זֹלָתְךָ. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁבָאֵם אֲנִי עֲבָדְךָ
מִשְׁבֵּט (שְׁמֵעוֹן) שְׁקִרְאֵתִי בְּתוֹרָתְךָ פְּרָשָׁה שֶׁל הַנְּשִׂיא הַיּוֹם, אֲזִי יֵאִירוּ נָא עָלַי כָּל גִּיצוּצֵינוּ
קִדְיָשִׁין וְכָל הָאֻרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַכּוֹלֵלוֹת בְּקִדְשָׁתָּהּ זֶה הַשְּׁבֵט, וְאַתְּ מְלַבֵּשׁ בְּקִדְשָׁתָּהּ זֶה
הַשְּׁבֵט לְחֵבִין וּלְהַשְׁכִּיל בְּתוֹרָתְךָ וּבִירְאָתְךָ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ כָּל יְמֵי חַיֵּי אֲנִי וְזֵרְעִי וְזֵרְעֵי
זֵרְעִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: